

Wstęp

Prezentowana publikacja *Przesłanki i reminiscencje uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Uwarunkowania polityczno-prawne i kulturowe* jest monografią zbiorową a równocześnie częścią naukową periodyku Stowarzyszenia Naukowców Polaków Litwy – „Rocznika SNPL” za 2021 rok (Tom 21A). Redaktorzy „Rocznika SNPL” postanowili uzasadnić wybór takiej, a nie innej formy publikacji.

Misją Stowarzyszenia Naukowców Polaków Litwy (SNPL) jest konsolidacja potencjału naukowego mniejszości polskiej na Litwie oraz udział w tworzeniu jej elit poprzez działalność naukową, promocję nauki, zachęcanie młodych zdolnych osób do wybierania niełatwej, ale jakże niezbędnej dla Polaków na Litwie, ścieżki naukowej. Do podstawowych kierunków działalności Stowarzyszenia należą organizowanie międzynarodowych konferencji naukowych oraz działalność wydawnicza. Zarząd SNPL, planując swoje konferencje, wybiera tematy aktualne, interdyscyplinarne, w tym również kontrowersyjne, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki stosunków polsko-litewskich i sytuacji mniejszości narodowych. Od 2014 r. zorganizowaliśmy kilkanaście dużych międzynarodowych konferencji naukowych, ich uczestnikami z oczywistych względów, byli głównie przedstawiciele polskich i litewskich ośrodków naukowych. Warto wymienić tytuły międzynarodowych interdyscyplinarnych konferencji naukowych, które zostały dostrzeżone nie tylko przez gremia naukowe, ale też przez najwyższe władze państwowe Polski i Litwy:

- *Rodzinna Europa. Europejska myśl polityczna a wyzwania XXI wieku* (2014);
- *Integracja i wyłączenie: prawa językowe mniejszości narodowych w Europie* (2015);
- *Mniejszości narodowe – szansą, wyzwaniem czy zagrożeniem bezpieczeństwa narodowego?* (2016);
- *Nauka a oświata mniejszości narodowych w Europie: wczoraj, dzisiaj, jutro (aspekty edukacyjne, społeczno-polityczne, prawne i historyczne)* (2017);
- *Setna rocznica rozpadu imperiów. Państwa narodowe a kwestia mniejszości narodowych w Europie (aspekty historyczne, społeczno-polityczne, prawne i kulturowe)* (2018);
- *Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej i... (aspekty historyczne, społeczno-polityczne, prawne i kulturowe)* (2019).

Na rok 2020 była zaplanowana VII Międzynarodowa Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa pt. *Wojna polsko-bolszewicka i jej implikacje dla Europy (aspekty historyczne, geopolityczne, ekonomiczne i kulturowe)*, która jednak nie odbyła się z powodu pandemii COVID-19. Pomimo to szereg zgłoszonych referatów zamieściliśmy w „Roczniku SNPL” (Tom 20).

W maju 2021 r. miała się odbyć VIII Międzynarodowa Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa pt. *Przesłanki uchwalenia Konstytucji 3 Maja 1791 roku i jej wpływ na dalsze losy narodów Europy Środkowo-Wschodniej (aspekty geopolityczne, historyczne, prawne, ekonomiczne, społeczne i kulturowe)*. Ze względów pandemicznych została ona przeniesiona na 15–17 października 2021 r. Znaczenie tej konferencji doceniły władze litewskie, gdyż jeszcze w 2020 r. została ona wymieniona w projekcie rządowym jako jedna z kilkunastu zaplanowanych imprez, poświęconych upamiętnieniu 230. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja i Zaręczenia Wzajemnego Obojga Narodów. Konferencja odbyła się w trybie hybrydowym, w jej ramach zostało wygłoszonych prawie 40 referatów¹. Wstępny referat wygłosił prof. Richard Butterwick-Pawlikowski – brytyjski historyk, badacz dziejów Rzeczypospolitej w XVIII stuleciu. Na sesji panelowej przedstawiciele Litwy, Polski, Białorusi i Ukrainy prezentowali swoje poglądy dotyczące przesłanek uchwalenia Konstytucji 3 Maja oraz oceny jej historycznej spuścizny. Opracowane na podstawie wygłoszonych referatów artykuły naukowe miały być wydane w dwóch monografiach zbiorowych w latach 2021 i 2022. W niniejszej monografii, która została wydana we współpracy z Akademią Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej, zamieszczonych zostało dziesięć tekstów.

Dr hab. Henryka Ilgiewicz
Prof. dr Henryk Malewski

¹ Program VIII Międzynarodowej Interdyscyplinarnej Konferencji Naukowej pt. *Przesłanki uchwalenia Konstytucji 3 Maja 1791 roku i jej wpływ na dalsze losy narodów Europy Środkowo-Wschodniej (aspekty geopolityczne, historyczne, prawne, ekonomiczne, społeczne i kulturowe)* zorganizowanej przez Stowarzyszenie Naukowców Polaków Litwy (SNPL), Wilno, 15–17 października 2021 roku, https://snpl.lt/konferencje/Konferencja2021/Ramowy_program_konferencji_01.10.2021_PL.pdf.